Adviesbureau
Mertens B.V.

QUICK SCAN BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN AMSTELWIJCK TE DORDRECHT

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.

Concept rapport

QUICK SCAN BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN AMSTELWIJCK TE DORDRECHT

rapportnummer 2019.3275

maart 2019

In opdracht van:
Gemeente Dordrecht
Postbus 8
3300 AA DORDRECHT

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en natuurwetgeving

Utrechtseweg 120, 6871 DV Renkum
06-29458456

info@adviesbureau-mertens.nl
www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2019

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING 2
1.1 INLEIDING 2
1.2 HET PLANGEBIED EN DE PLANNEN 2
1.3 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK 11
1.4 OPBOUW RAPPORT 11

2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN 12
2.1 WET NATUURBESCHERMING 12
2.2 RODE LIJST 12

3. METHODE 14

4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING 15
4.1 FLORA 15
4.2 VLEERMUIZEN 15
4.3 OVERIGE ZOOGDIEREN 15
4.4 BROEDVOGELS 16
4.5 AMFIBIEËN 16
4.6 VISSEN 16
4.7 REPTIELEN 17
4.8 OVERIGE 17

5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE 18

GERAADPLEEGDE LITERATUUR 20

BIJLAGEN 21
1. PLANGEBIED 22
2. BEGRIPPEN 23

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Er is het voornemen voor de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied tussen de N3 en de A16 te Dordrecht. De aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten vormt een te onderzoeken aspect omdat met de plannen effecten kunnen ontstaan op soorten die beschermd zijn via de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Wageningen gevraagd om een verkennend veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten en indien aanwezig, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van deze verkenning gepresenteerd.

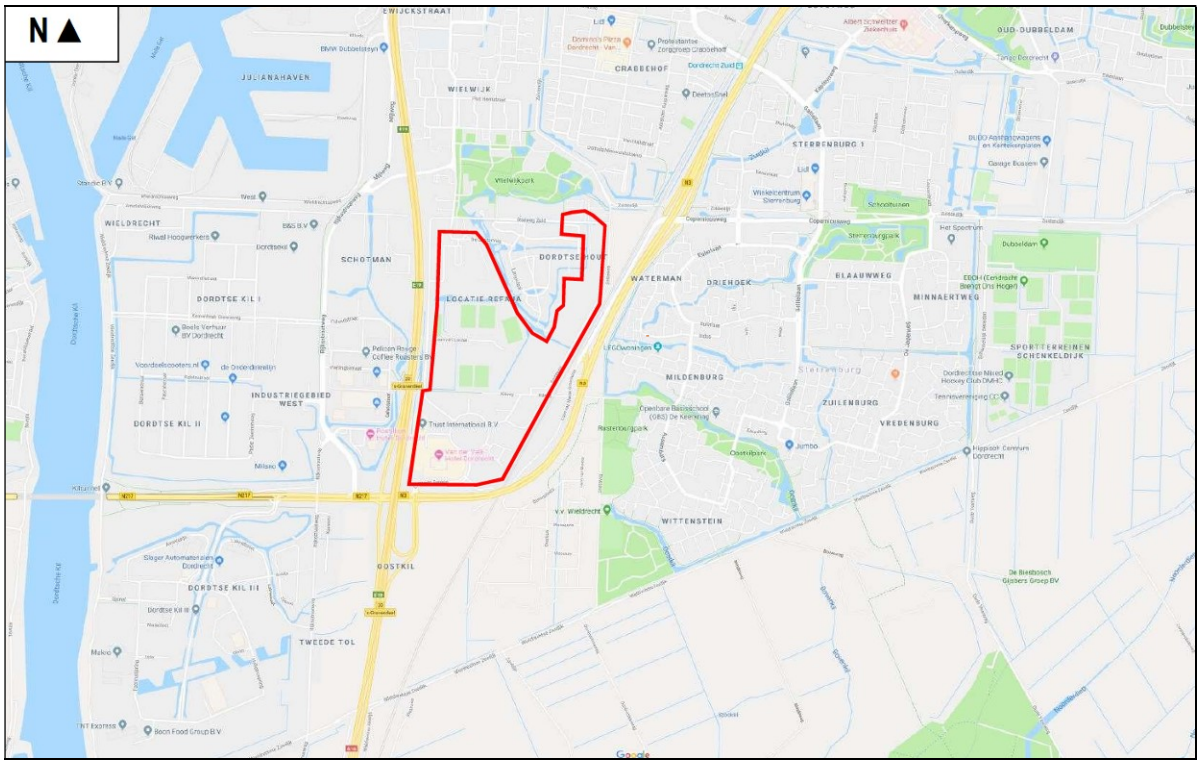

Figuur 1. Globale ligging Amstelwijck te Dordrecht.

1.2 Het plangebied en de plannen

Het plangebied is gelegen tussen de N3 en de A16 te Dordrecht (zie figuur 1 en bijlage 1 voor de exacte ligging en begrenzing). Dit gebied bestaat verschillende deelgebieden. Dit betreft:

- Volkstuinen, een volkstuincomplex aan de noordzijde,
- Refaja-locatie, Voormalig bedrijventerrein waarvan de opstallen grotendeels leeg staan,
- A16-locatie, Bosgebied met centraal een parkeerterrein,
- Amstelwijck Midden, Sportterrein met aan de noordoostzijde een natuurlijk gebied met bos en water,
- Amstelwijck Zuid, bestaande bedrijfslocatie met braakliggende percelen,
- Spoorzone Noord , kampeerterrein met oude opgaande vegetaties,
- Spoorzone Zuid, een natuurlijk gebied met bos met open delen,
- Smitzigt, Gemeente groenwerf.

Het voornemen is deze deelgebieden ruimtelijk te ontwikkelen met onder andere woningbouw, bedrijfslocaties met bijbehorende infrastructuur. In figuur 2 wordt een beeld gegeven van de deelgebieden op dinsdag 12 februari 2019 en in figuur 3 wordt een beeld gegeven van de plannen.

A16 locatie

Figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

Volkstuinen

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

Amstelwick Midden (sport)

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

Amstelwick Midden (groenzone)

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

Rafaja locatie

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

Spoorzone Zuid

Smitzigt

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

Spoorzone noord

Amstelwijck Zuid

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied Amstelwijck te Dordrecht.

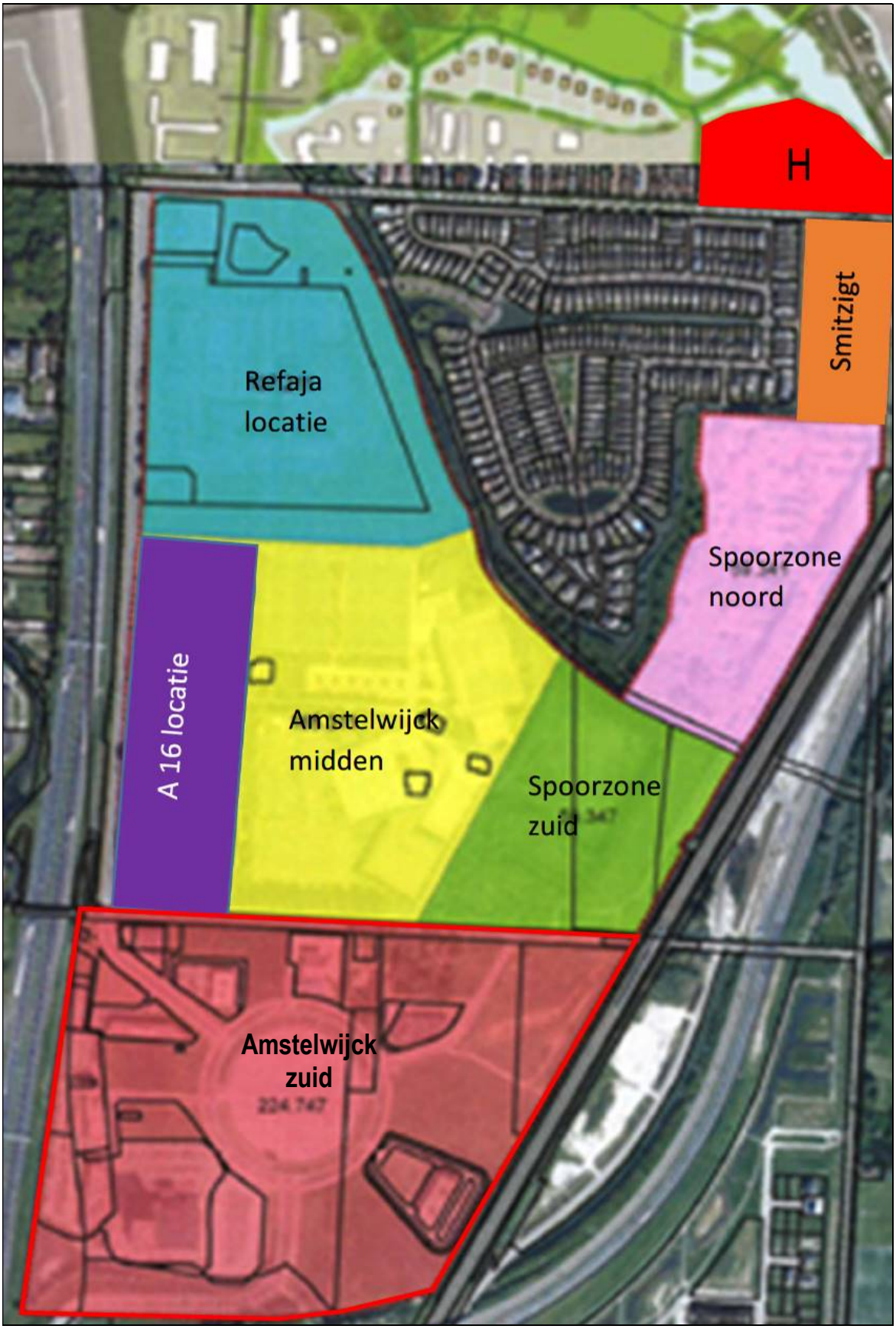

Figuur 3. Impressie van de plannen van Amstelwijck te Dordrecht.

1.3 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijk beschermde natuurwaarden in het kader van de soortbescherming van planten- en diersoorten te verwachten zijn. Anderzijds worden de consequenties van deze aanwezigheid voor de planontwikkeling weergegeven.
Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde planten- en diersoorten komen mogelijk voor ter plaatse van en in de directe omgeving van het plangebied?
2. Welke verwachte wettelijk beschermde planten- en diersoorten ondervinden nadelen van de plansituatie?

1.4 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de soortbescherming van de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode (hoofdstuk 3).
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten (hoofdstuk 4).
- Een beoordeling van de effecten op beschermde soorten (hoofdstuk 5).

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen.

2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN

2.1 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet implementeert de Vogel- en Habitatrichtlijn en andere verdragen in het nationaal natuurbeschermingsrecht. Het bevoegd gezag is Gedeputeerde Staten van de Provincie(s) waar een project wordt gerealiseerd. Gedeputeerde Staten kunnen deze bevoegdheid ook overdragen conform lid 7 van deze wet. Doorgaans zijn dit Omgevingsdiensten. De soortbescherming richt zich dan ook primair op de bescherming van plant- en diersoorten die genoemd zijn in deze richtlijnen.
Daarnaast is een deel van de soorten van de Rode Lijst (zie paragraaf 2.2) beschermd via de Wet natuurbescherming.
Voor alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten is de algemene zorgplicht van toepassing; handelen of nalaten die gevolgen kunnen hebben dienen achterwege gelaten te worden of er dienen maatregelen getroffen te worden om effecten te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
Indien een plan resulteert in negatieve beïnvloeding van een soort of soorten kan ontheffing worden verleend conform artikel 3.3 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.1 en 3.2 (Vogelrichtlijnsoorten). Ontheffing kan worden verleend conform artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.4 en 3.6 (Habitatrichtlijnsoorten). De criteria voor ontheffingsverlening voor deze soorten zijn identiek aan die Vogel- en Habitatrichtlijn omdat deze richtlijnen zijn geïmplementeerd in het nationaal recht. Het nationaal recht staat het niet toe om hiervan af te wijken. De criteria zijn:

- in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- ter bescherming van flora en fauna.

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing dienen mitigerende en eventueel compenserende maatregelen genomen te worden die tot gevolg hebben dat soorten niet nadelig worden beïnvloed in het voorkomen en gedurende de uitvoering van een project.
Provincies kunnen voor de nationaal beschermde soorten een algemene vrijstelling verlenen. In de Provincie Gelderland wordt voor een aantal soorten generieke vrijstelling verleend in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Het betreft o.a. aardmuis, bastaardkikker, bosmuis, bruine kikker, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, gewone pad, haas, huisspitsmuis, kleine watersalamander, konijn, meerkikker, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en woelrat.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 en 2017 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

Tussen de Wet natuurbescherming en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van “gunstige staat van instandhouding” kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die gering afnemen in aantal (Rode lijstsoort met het criterium gevoelig) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van

instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten van de Rode lijst met het criterium bedreigd of ernstig bedreigd) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten. Op deze manier wordt nader invulling gegeven aan de bescherming van soorten die in aantal en/of verspreiding afnemen.

3. METHODE

Op dinsdag 12 februari 2019 is een bezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving. Gedurende dit bezoek is dit gebied en de directe omgeving beoordeeld op het mogelijk voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Dit vond plaats aan de hand van aanwezige ecotopen en sporen. Er is beperkt gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens om het (potentieel) voorkomen van beschermde soorten te bepalen omdat deze via o.a. Waarneming.nl worden beheerd voor een veel groter gebied. Overige waarnemingen worden tevens bewaard voor een groot gebied, namelijk op kilometerniveau zoals weergegeven op www.telmee.nl. en op een nog groter schaalniveau in verspreidingsatlassen.

4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING

4.1 Flora

Het plangebied van Amstelwijck te Dordrecht heeft min of meer natuurlijk delen die zich natuurlijk hebben kunnen ontwikkelen. Beschermde planten onder de Wet natuurbescherming komen voor in zeer specifieke ecotopen zoals vennen en heiden. Dergelijke zeer specifieke ecotopen komen niet voor. Gedurende het verkennend veldonderzoek op dinsdag 12 februari 2019 zijn geen beschermde plantensoorten of resten van beschermde plantensoorten vastgesteld. Op grond hiervan wordt de aanwezigheid van beschermde plantensoorten uitgesloten.

4.2 Vleermuizen

Getoetst is op de verschillende functies die het plangebied kan hebben voor vleermuizen. Dit betreft plaatsen waar vleermuizen kunnen verblijven (verblijfplaatsen zoals kolonie-, paar- en winterverblijfplaatsen), vaste routen tussen verblijfplaatsen in de zomer en winter; respectievelijk vlieg- en migratierouten en plaatsen en gebieden waar vleermuizen foerageren.

De aanwezigheid van verblijfplaatsen zoals kolonie- en paarplaatsen van vleermuizen kan niet worden uitgesloten. In de delen met bos en bebouwing kunnen vleermuizen verblijfplaatsen hebben zoals kolonieplaatsen en paarplaatsen. In de bosgebieden kunnen verblijfplaatsen aanwezig zijn van grootoorvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis. In de bebouwing van het volkstuincomplex en Rafaja locatie kunnen verblijfplaatsen van laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis voorkomen. Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten.

De opstallen, boomgroepen en, watergangen en bosranden zijn onderdelen in lijnvormig landschapselementen waarop vleermuizen zich kunnen oriënteren. Met de plannen is het aannemelijk dat deze lijnvormig landschapselementen negatief worden beïnvloedt. Negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen kunnen derhalve niet worden uitgesloten.

De aanwezigheid van migratieroutes wordt uitgesloten omdat grootschalige landschapselementen zoals dijken en rivieren niet voorkomen in of aansluiten op het plangebied.

Met de realisatie van de plannen zal het gebied mogelijk wezenlijk van vorm veranderen, gelet op de foerageermogelijkheden van vleermuizen. Bosgebieden worden vermoedelijk gerooid voor bijvoorbeeld de bedrijfslocatie A16. Negatieve effecten op de foerageermogelijkheden van vleermuizen kunnen derhalve niet worden uitgesloten.

4.3 Overige zoogdieren

Gelet op de aanwezige ecotopen in het plangebied en de geografische ligging (zie Broekhuizen e.a., 2016) wordt het de aanwezigheid van internationaal beschermde overige zoogdieren uitgesloten.

Steen- en boommarter zijn soorten die steeds meer voorkomen in Nederland en ook in (de omgeving van) Dordrecht. Het is niet aannelijk dat momenteel steen- en boommarter leven in Amstelwijck te Dordrecht.

Mocht de ontwikkeling echte op zich laten wachten van Amstelwijck dan is vestiging van deze soorten een mogelijkheid.

In het plangebied Amstelwijck te Dordrecht komt mogelijk bosmuis, veldmuis, haas, konijn, egel en huisspitsmuis voor. Ook is er een kans op de aanwezigheid van bosspitsmuis en ree. Voor deze algemeen voorkomende zoogdieren bestaat een algemene provinciale vrijstelling in de Provincie Zuid-Holland. De zorgplicht blijft echte van kracht vandaar dat zoogdieren wel moeten kunnen ontsnappen bij de start van de werkzaamheden.

4.4 Broedvogels

Gedurende het verkennend veldonderzoek op dinsdag 12 februari 2019 zijn geschikte (potentiële) nestlocaties aangetroffen voor vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen. In de deelgebieden met bos- en bosschages kunnen roofvogels broeden zoals buizerd, sperwer en ransuil. Van ransuil kunnen tevens roestplaatsen voorkomen. Een roestplaats is een groep uilen die tezamen overwinterd. In de bebouwing van bijvoorbeeld het volkstuincomplex kan huismus broeden. In de bebouwing van bijvoorbeeld de Refaja locatie kan gierzwaluw broeden. De opstallen op het sportterrein zijn ongeschikt als nestlocatie voor vogels. Negatieve effecten op vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen derhalve worden uitgesloten.

In alle deelgebieden kunnen algemene broedvogels broeden zoals waterhoen, meerkoet, grauwe gans en knobbelzwaan. Gedurende het veldonderzoek op dinsdag 12 februari 2019 zijn vele vogels vastgesteld. In verband met de aanwezigheid van algemene broedvogels is het noodzakelijk om groen te rooien, werkzaamheden aan sloten en de sloop van gebouwen buiten het broedseizoen uit te voeren en / of te werken op een manier dat de vogels niet tot broeden komen (vogelverschrikkers gebruiken). Op deze manier kan worden voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden.

4.5 Amfibieën

Gelet op de geografische ligging (zie Ravon.nl, Creemers & Delft, 2009) kan de aanwezigheid van internationaal beschermde amfibieën worden uitgesloten. Rugstreeppad is de afgelopen 5 jaar niet vastgesteld in de ruime omgeving van het plangebied.

In de natuurlijke deelgebieden komen gewone pad, grote groene kikker en bruine kikker voor. Mogelijk ook kleine watersalamander. Voor de algemene soorten amfibieën bestaat een algemene provinciale vrijstelling in de Provincie Zuid-Holland. Voor de amfibieën is de zorgplicht van toepassing. Door werkzaamheden aan het water buiten het voorplantingsseizoen van amfibieën uit te voeren wordt aan deze voorwaarde voldaan.

4.6 Vissen

Met de realisatie van de plannen worden wateren in het plangebied beïnvloedt. Met het van kracht worden van de Wet natuurbescherming zijn bijvoorbeeld kleine modderkruiper en bittervoorn niet meer beschermd. Voor de nog wel beschermde grote modderkruiper zijn de wateren geen leefgebied doordat geschikte ecotopen ontbreken zoals structuurrijke vegetaties, kwel en veel waterplanten. Rond het plangebied is de grote modderkruiper ook niet vastgesteld (zie Ravon.nl, Nie, 1996).
Er komen wel algemene vissen voor. Voor deze soorten is de zorgplicht van toepassing. Door werkzaamheden aan het water vanaf één zijde uit te voeren kunnen vissen ontsnappen.

4.7 Reptielen

Gezien de huidige aanwezige ecotopen van het plangebied ten opzichte van de verspreiding van reptielen (zie Ravon.nl, Creemers & Delft, 2009), kan de aanwezigheid van reptielen worden uitgesloten.

4.8 Overige

Gezien de huidige aanwezige ecotopen kan de aanwezigheid van beschermde ongewervelden (o.a. diverse soorten dagvlinders en libellen) worden uitgesloten. Nationaal beschermde dagvlinders en libellen komen alleen voor in specifieke ecotopen.

5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er is het voornemen voor de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied tussen de N3 en de A16 te Dordrecht. Deze activiteit zou kunnen samen gaan met effecten op beschermde planten- en diersoorten. Op grond hiervan is een verkennend veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten.

In tabel 1 staat een overzicht van de resultaten per deelgebied. In verband met de aanwezigheid van algemene broedvogels in alle deelgebieden is het noodzakelijk om groen te rooien, werkzaamheden aan sloten en de sloop van gebouwen buiten het broedseizoen uit te voeren en / of te werken op een manier dat de vogels niet tot broeden komen (vogelverschrikkers gebruiken). Op deze manier kan worden voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden.
Op deze manier kan worden voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden.

Tabel 1. Overzicht van de deelgebieden, met de resultaten (+ = aanwezig, - = afwezig) en de consequenties.

	Volkstuinen	Refaja-locatie	A16-locatie	Amstelwijck Midden	Amstelwijck zuid	Spoorzone Noord	Spoorzone Zuid	Smitzigt	Consequenties
Flora	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen
Vleermuizen									
Verblijfplaatsen	+	+	+	+	-	+	+	+	Aanvullend onderzoek
Vliegroutes	+	+	+	+	-	+	+	+	Aanvullend onderzoek
Migratieroutes	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen
Essentieel foerageergebied	+	+	+	+	-	+	+	+	Aanvullend onderzoek
Overige zoogdieren									
Int. Beschermd	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen
Algemene	+	+	+	+	-	+	+	+	Zorgplicht
Broedvogels									
Vaste nesten roofvogels, ransuil	+	+	+	+	-	+	+	+	Aanvullend onderzoek
Roestplaatsen ransuil	-	+	+	+	-	+	+	+	Aanvullend onderzoek
Huismus	+	-	-	-	-	-	-	+	Aanvullend onderzoek
Gierzwaluw	-	+	-	-	-	-	-	+	Aanvullend onderzoek
Algemene soorten	+	+	+	+	+	+	+	+	Werken buiten broedseoen
Amfibieën									
Int. Beschermd	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen
Algemene	+	+	+	+	+	+	+	+	Zorgplicht
Vissen									
Beschermd									Geen
Algemene soorten	+	-	+	+	+	+	+	+	Zorgplicht
Reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen
Overige	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen

Verder kan de aanwezigheid van en negatieve effecten op vleermuizen (verblijfplaatsen, vliegroutes) en broedvogels met vaste rust- en verblijfplaatsen niet worden uitgesloten, effecten op deze soort(groep)en kunnen dan ook niet worden uitgesloten. Dit is van toepassing in alle deelgebieden, uitgezonderd Amstelwijck-zuid. Op grond hiervan is een gerichte veldinventarisatie van belang om eventuele effecten en maatregelen op een adequate manier in te kunnen schatten. Pas na afronding van deze inventarisatie kan worden bepaald of verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden en of ontheffing van de Wet natuurbescherming is vereist.

Een veldonderzoek naar vleermuizen (verblijfplaatsen, vliegroutes) en broedvogels met vaste rust- en verblijfplaatsen is doorgaans drie jaar geldig.

De plannen voor Amstelwijck-zuid zijn niet in strijd met het gestelde binnen de Wet natuurbescherming. Het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten in het gebied aan het Hoge Pad te Goeree-Overflakke kan worden uitgesloten.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, VZZ, Nijmegen, 1-348.
- Creemers, C.M., Delft, J., 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nijmegen, 1-476.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad den Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van den van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Gerstmeier, R., Romig, T., 1997. Zoetwatervissen van Europa, Tirion, Baarn, 1-368.
- Hustings, F., Vergeer, J.W., Eekelder, P., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, SOVON, Beek-Upbergen, 1-584.
- Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV, Utrecht, 1-260.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Economische Zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 34 (2016), 1-84.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, 1-151.
- Spikmans, F, Jong, T. de, 2006. Het waarnemen van zoetwatervissen, Nijmegen, 1-55.

Website

- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGEN

1. PLANGEBIED

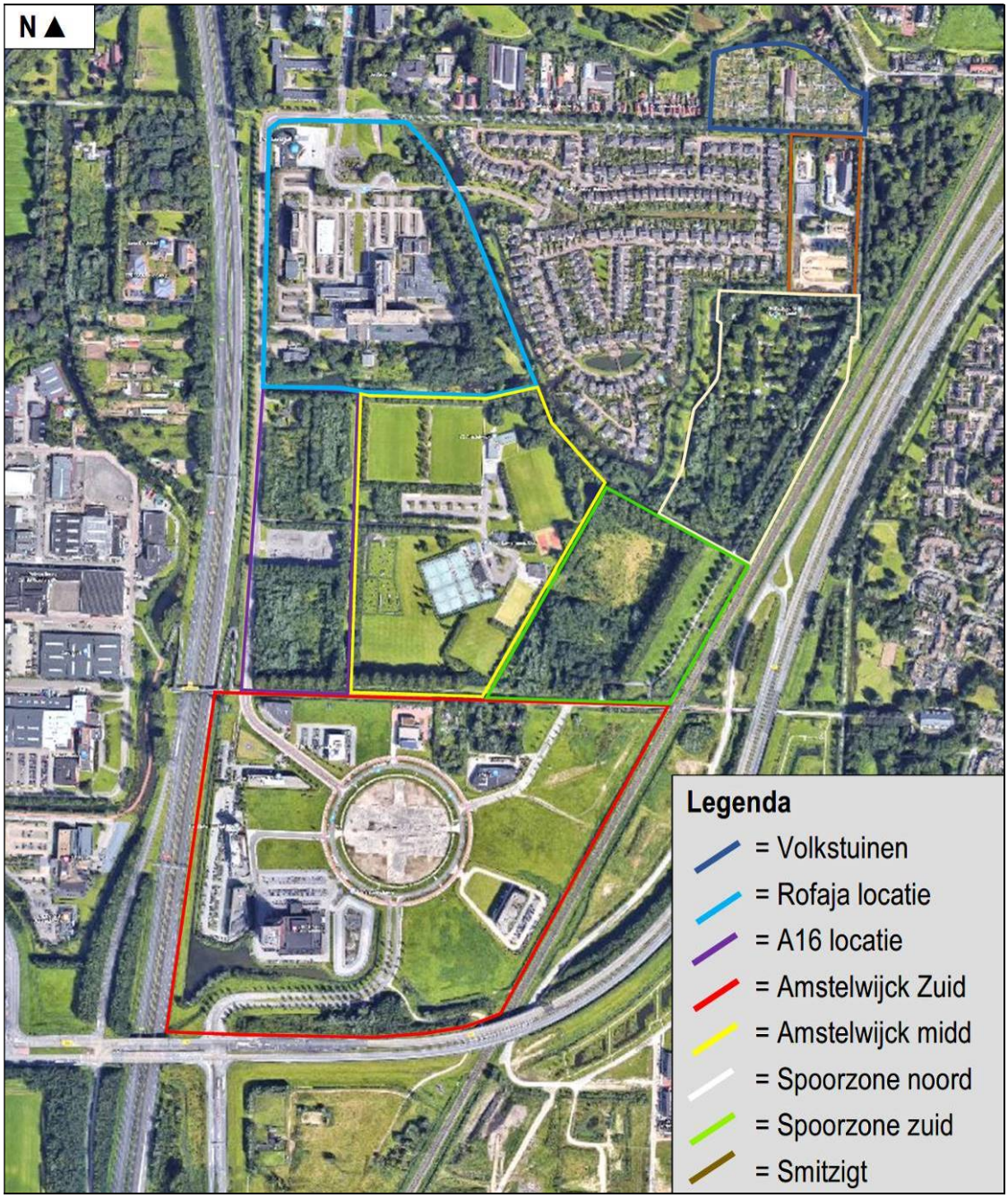

2. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroege voorjaar). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als “herfst situatie”.
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of ’s winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa vers (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolokatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwermt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en

temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

Adviesbureau
Mertens B.V.

Telefoon (06) 29 45 84 56

E-mail info@adviesbureau-mertens.nl